

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Kjell Vidar Seljevoll
Miljøvernavdeling

Innvalgstelefon
73 19 92 25

Vår dato
27.07.2015
Deres dato

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2015/5760-433.51
Deres ref.

Rissa kommune
Rådhusvegen 13
7100 RISSA

Tillatelse til felling av skadegjørende kongeørn - Rissa kommune 25072015

Rissa beitelag v/ E. Myklebust har 15. juli 2015 søkt om iverksetting av skadefelling av kongeørn i Rissa kommune. Dette med henvisning til informasjon om påviste tap til kongeørn i Rissa beitelag i 2015 og 2014. Utfra en samlet vurdering av situasjonen finner Fylkesmannen grunnlag for å tillate skadefelling av én (1) kongeørn i Rissa kommune. Vilkår for tillatelsen er gitt i dette brev. Vedtaket kan etter reglene i forvaltningsloven påklages.

Det vises til søknad fra Rissa beitelag v/ Eivind Myklebust datert 15.07.2015, og puring på svar til Fylkesmannens rovviltvakttelefon 24.07.2015. Fylkesmannen formidlet muntlig tillatelse til felling av kongeørn 25.7.15 per telefon til beitelagsleder i Rissa beitelag. Vedtak og vilkårene for fellingstillatelsen ble oversendt i e-post samme dag. Dette brevet er en skriftlig bekreftelse på tillatelse gitt muntlig 25.7.15.

Ved en feil har den skriftlige søknaden fra Rissa beitelag datert 15.07.15 blitt lagt til en saksbehandler hos Fylkesmannen som har ferie. Søknaden har av den grunn ikke blitt fanget opp av vakthavende på rovviltoppgavene hos oss og følgelig er ikke søknaden blitt behandlet innenfor rammene lagt i instruks om tidsfrister for slike saker. Vi beklager dette. Fylkesmannen anbefaler at det blir tatt kontakt med vår vakttelefon tlf: 900 65 298 i forbindelse med at det sendes søknader om akutte tiltak for å forebygge tap av husdyr til rovvilt. Dette for å sikre rask behandling av slike saker.

Bakgrunn

Rissa beitelag søker om tillatelse til felling av kongeørn innenfor beiteområdet Rødsjø. Dette med henvisning til at det gjennom det pågående NINA-prosjektet i området over tid er påvist at kongeørn er en betydningsfull skadegjører på lam i beiteområdet.

Det er i perioden fra 7. juni 2015 til 19. juli 2015 påvist 13 kadaver av lam der konklusjonen til Statens Naturoppsyn er at lammene er dokumentert eller antatt drept av kongeørn. Det ble også i 2014 påvist at ett tilsvarende antall lam ble drept av kongeørn i beiteområdet.

NINA har i etterkant av beitesesongen 2014 anslått at tapene til kongeørn i beiteområdet for beitesesongen 2014 utgjorde mellom 6 og 14 prosent av lammene som ble sluppet. Samtidig tilskrives en tilsvarende andel lam å ha dødd av andre årsaker, slik som ulykker og sykdom. Skadene av kongeørn som ble påvist i 2014 fordelte seg jevnt utover hele beitesesongen fra juni til september.

Hjemmelsgrunnlaget

Det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 18 og 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) §§ 1, 3 og 12.

Av rovviltforskriften § 12 fremgår følgende;

Fylkesmannen kan gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein, forutsatt at felling kan rettes mot bestemte individer, jf. viltloven § 14. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område og tidsrom. Det kan knyttes vilkår til fellingstillatelsen.

I kommentarene til § 12 i rovviltforskriften står det videre:

For felling av kongeørn er det et vilkår at andre tiltak for å forebygge skade er utprøvd i rimelig utstrekning. Kongeørn opptre som skadevolder i mer avgrensede tidsperioder enn de andre artene, og skader kan ofte forebygges gjennom enklere tiltak. Fellingstillatelser kan gis for å stoppe en pågående skadesituasjon, men det tillates ikke felling utelukkende for å forhindre fremtidige skader som for de andre artene. Fylkesmannen kan derfor gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein, forutsatt at fellingen kan rettes mot bestemte individer som volder skade. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område og tidsrom. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at etablerte par eller voksenfugler skal være unntatt og at felling foretas av nærmere bestemte personer. Felling kan iverksettes uten hensyn til fredning, men skal følge bestemmelsene om ordinær jaktutøvelse fastsatt i medhold av viltloven.

Om godtgjøring for skadefellingsforsøk

Godtgjøring for fellingsforsøk reguleres av rovviltforskriften § 9a, samt kommentarene til rovviltforskriften § 9a. Det følger av forskriftene at der forsøk på skadefelling utføres av kommunalt/interkommunalt oppnevnt fellingslag, kan kommunen utbetale godtgjøring til fellingslaget for den tid som er benyttet til fellingsforsøk. Vi minner om at deltakere som mottar godtgjøring etter ordningen må være registrerte lisensjegere, jf. rovviltforskriften § 15.

Fylkesmannen vil yte tilskudd til godtgjøring for de som deltar i skadefellingsforsøk innenfor de rammer som fremgår av rovviltforskriften §§ 9 og 9a. I henhold til kommentarene til rovviltforskriften § 9a kan kommunen betale ut godtgjøring inntil døgnsettsen (kr 1400.-) pr. deltaker etter rapport (timelister) fra fellingsleder. I tillegg til fastsatt døgnsetts skal kommunen også beregne feriepenge og arbeidsgiveravgift, og dette kan bli dekket innenfor rammen av tilskuddet fra Fylkesmannen. Videre dekker Fylkesmannen direkte, dokumenterte utgifter som medlemmer av fellingslaget har i forbindelse med fellingsforsøket. Jf. rovviltforskriften § 9. Det settes en øvre ramme på 15 000,- til dekking av direkte og dokumenterte utgifter jf. § 9.

Fylkesmannen legger til grunn at fellingsforsøket gjennomføres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Det settes av en samlet økonomisk ramme på inntil kr 50 000,- av midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak (kap1420 post 73, prosjekt nr. M0814) til utbetaling av kompensasjon til deltakere som deltar i fellingsforsøket jf. rovviltforskriften §§ 9 og 9a.

Søknaden om tilskudd til dekning av utgifter skal fremsettes for Fylkesmannen via elektronisk søknadssenter. Vi ber om at søknad om dekning av utgifter i forbindelse med tillatelsen fremmes for Fylkesmannen snarest etter tillatelsen er utløpt. For mer informasjon om godtgjørelse vises det til veileder til rovviltforskriften og brev fra Miljødirektoratet om "Kvote for betinget skadefelling for brunbjørn og gaupe" datert 30.5.2015. (Kan hentes frem på www.miljovedtak.no)

Prinsipper for offentlig beslutningstaking

Etter naturmangfoldlovens § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldlovens § 8.

Kongeørn ble ved norsk rødliste for arter 2010 vurdert som livskraftig. Kongeørna er utbredt på hele den nordlige halvkule (NINA rapport 1158), og den totale bestanden antas å være større enn 170 000 individer (Bird Life International 2015). I 2014 anslo Heggøy & Øien at den norske populasjonen var på 1224–1545 territorielle par. Bestanden av kongeørn i Norge antas å utnytte store deler av sitt potensielle utbredelses område med dagens bestandsutbredelse og antall.

I NINA rapport 1158, *Estimering av antall hekkende par kongeørn basert på kjent forekomst i Norge for perioden 2010–2014* er populasjonen av kongeørn estimert til 963 (652–1139) hekkende par i perioden 2010–2014. Dette estimatet bygger kun på kjent forekomst av kongeørn fra Rovbase og inkluderer ikke en vurdering av bestanden i tomme arealer, dvs. arealer hvor det ikke er kjent forekomst av kongeørn, enten som følge av mangelfull kartlegging, mangelfullt datagrunnlag i Rovbase eller at områdene er reelt tomme for kongeørnterritorier. Gitt en 10 km buffer rundt kjente reirlokalteter er ca. 30 % av brutto landareal i fylker med hekkende kongeørn tomme arealer uten kjent forekomst av kongeørn.

Størst andel av den norske populasjonen finnes i de tre nordligste fylkene i Norge. Estimater for okkuperte kongeørnterritorier med øvre og nedre 95 % konfidensintervall i Sør-Trøndelag for perioden 2010–2014 er 76 (61–87)

territorier (NINA rapport 1158). Estimert fra Gjershaug og Kålås 2008 tilsa at det var mellom 60 og 70 territorielle par i Sør-Trøndelag.

Fylkesmannen har vurdert beslutningsgrunnlaget som godt. Dersom beslutningsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig, kommer naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) til anvendelse. Ettersom beslutningsgrunnlaget blir vurdert som godt, tillegges føre-var-prinsippet liten vekt i saken.

Naturmangfoldloven § 10 sier at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Fylkesmannen er av den oppfatning at uttak av én skadegjørende kongeørn vil ha svært begrenset påvirkningen på bestanden av kongeørn både lokalt og regionalt og økosystemet. Bestanden er vurdert som livskraftig.

Naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er vurdert som ikke relevante i denne sammenheng, da dette gjelder tillatelse til skadefelling av kongeørn, innenfor rammene til rovviltforskriften § 12.

Fylkesmannens vurdering

Rovviltforskriften § 12 gir Fylkesmannen hjemmel til å innvilge søknader om skadefelling av kongeørn. Imidlertid stiller denne særbestemmelsen strenge krav for å innvilge en fellingstillatelse enn hva som er tilfelle for de øvrige rovviltartene der tillatelser til felling vurderes av Fylkesmannen etter rovviltforskriftens § 9.

Det er ingen åpninger i regelverket for bestandsregulerende felling av kongeørn. Det kan heller ikke gis tillatelse til felling utelukkende for å forhindre fremtidige skader. Kongeørn forårsaker i følge teorien oftest størst tap av lam i starten av beitesesongen. Det å gi tillatelse til felling i mai og juni anser vi som svært problematisk ettersom dette vil være innenfor hekketiden for kongeørn. Perioden vi nå er inne i er slik sett et bedre tidspunkt for å kunne åpne for uttak av skadegjørende kongeørn, ettersom eventuelle unger av det skadevoldende individet nå antas å være flygedyktige.

For at tillatelse til felling av kongeørn skal kunne gis er det krav om at; forebyggende tiltak i tilstrekkelig grad er utprøvd, skadeomfanget er vesentlig, skadesituasjonene er pågående, samt at tillatelsen kan rettes mot bestemte skadevoldende individ. Fylkesmannen har i det følgende gjort konkrete vurderinger av disse momentene.

Forebyggende tiltak

Det har i Rødsjø området i Rissa beitelag over flere år blitt rapportert om store tap av lam på utmarksbeite, i størrelsesorden 20 til 30 prosent tap av lam årlig. Beitebrukeren i området har tilskrevet deler av de store tapene til utfordringer med skadegjørende kongeørn som de har ment at har spesialisert seg på å ta lam.

Fylkesmannen har gitt tilskudd til flere tiltak fra forebyggende tiltaksmidlene ved rovviltskade for å forsøke å begrense og hindre tap til kongeørn. Det er i flere år gitt tilskudd til forsterket tilsyn og det er også gitt midler til elektronisk overvåkning for å lette tilsynsarbeidet. Det har vært knyttet stor usikkerhet til i hvor stor grad kongeørn har vært årsak til de store tapene. Dette da det har vist

seg svært vanskelig å avdekke kadaver av lam som har vært i en tilstand som har gjort det mulig å fastslå årsaker til tapene.

I 2014 ble det fra Miljødirektoratet gitt midler til å igangsette en forskningsstudie for å forsøke å avdekke og kvantifiserer de ulike årsakene til tap av lam i området. Studien gjennomføres av Norsk institutt for Naturforskning (NINA). Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har gitt midler fra forebyggende tiltaksmidlene til å styrke denne studien. Studien har påvist at kongeørn er en vesentlig skadevolder i området. Det er i forbindelse med studien nå i juli 2015 gjort forsøk med å legge ut døde lam for å forsøke «å fôre» kongeørnen i området, men de utlagte lammene har i liten grad blitt besøkt av kongeørn.

Fylkesmannen er av den oppfatning at det er forsøkt et stort spekter av forebyggende tiltak for å forsøke å forhindre tap til kongeørn i det aktuelle området. Ingen av de utprøvde tiltakene har gitt ønsket effekt. Vi har nå sett på mulighetene for å gjennomføre ytterligere forebyggende tiltak for å forhindre videre tap til kongeørn i området. Vi finner ikke at det på det nåværende tidspunkt finnes andre forebyggende tiltak som kan iverksettes som vi anser som å være tilstrekkelig effektive til å forhindre videre skadeutvikling, foruten å forsøke å felle en skadegjørende kongeørn.

Vesentlig skade

Det er i perioden fra 7. juni til 19. juli 2015 påvist at 13 lam er drept av kongeørn hos beitebrukere i Rissa beitelag. Vi har på vedtakstidspunktet også ubekreftede meldinger om funn av lam drept av kongeørn i området 24. juli. Det kan ikke forventes at alle skader forvoldt av fredet rovvilt blir funnet og kan obduseres. Det at det pågår en forskningsstudie i området bidrar nok til at det i noe høyere grad gjenfinnes drepte lam i det aktuelle området enn hva som kan forventes uten bruk av radiosendere. Det forventes likevel å være betydelige «mørketall» også i dette området ettersom bare deler av lammene i området er instrumentert med radiosendere. Historikken fra 2014 viser også at det gikk tapt mange lam forrige sesong i området. Kongeørn ble også da påvist å være en vesentlig tapsårsak i området. Fylkesmannen anser kravet om at skadeomfanget er vesentlig som oppfylt.

Pågående skadesituasjon

De påviste tapene til kongeørn fordeler seg relativt jevnt utover i perioden fra 7. juni til 19. juli. Vi har på vedtakstidspunktet også ubekreftede meldinger om funn av lam drept av kongeørn i området 24. juli. Historikken fra 2014 viser at tapene som ble påvist til kongeørn i beiteområdet forrige år fordelte seg jevnt utover hele beitesesongen fra juni til september. Teorien om at det oppstår flest skader i starten av beitesesongen, for så at tapene til kongeørn avtar etter hvert som lammene blir større synes ikke å være gjeldende for områdene til beitebrukerne i Rødsjø området i Rissa beitelag. Og vi ser det som sannsynlig at tapene til kongeørn vil fortsette utover i august og september også i 2015 dersom det ikke blir iverksatt tiltak for å forsøke å forhindre videre tap. Fylkesmannen anser kravet om at skadesituasjonen er pågående som oppfylt.

Bestemt skadevoldende individ

Det fremgår av søknaden fra Rissa beitelag at en per i dag ikke har noe signalement på én konkret kongeørn som en anser som særlig utfordrende i

området. Men, at beitebrukerne i området tilbyr seg å bidra til identifisering av ett aktuelt individ.

Det er i telefonsamtale fra beitelagsleder opplyst om at det innværende beitesesong er observert flere kongeørner i beiteområdet. Beitelagslederen anser det dog som sannsynlig at det er én eller ett fåtall av fuglene i området som er «tøffe nok» til å angripe lam av den størrelsen som lammene nå har. Dette med en henvisning til teorien om tap av lam til kongeørn, som jo tilsier at tap til kongeørn først og fremst skjer tidlig i beitesesongen når lammene er små. I det aktuelle beiteområdet ble det i 2014 avdekket at tapene til kongeørn var jevnt fordelt over hele beitesesongen. Beitelagsleder mener dette må henge sammen med at en i det aktuelle området har én eller ett fåtall individer av kongeørn som har spesialisert på å ta lam og som også angriper store lam.

Fylkesmannen finner grunn til å sette et særlig vilkår for tillatelsen for at fellingspersonellet retter sin innsatts mot ett skadevoldende individ av kongeørn. Det at mange lam i området har radiosender gir muligheter for å avdekke ferske skader av kongeørn som igjen gir en viss mulighet for å rette skadefelling mot et skadevoldende individ. Vi forutsetter også at det er tett dialog mellom fellingslaget og beitebrukerne i området og tilbudet fra beitebrukerne om å bidra til identifisering av ett skadevoldende individ blir fulgt opp.

Konklusjon

Fylkesmannen finner at rovviltforskriftens § 12 om skadefelling av kongeørn kommer til anvendelse i den aktuelle situasjonen. Forebyggende tiltak er utprøvd i et omfattende omfang, skadene anses å være vesentlige og pågående og identifisering av ett skadevoldende individ anses å være gjennomførbart. Fylkesmannen finner på dette grunnlag å tillate skadefelling av én skadegjørende kongeørn for å forhindre videre tap i området.

Vedtak

Ut fra Fylkesmannens vurderinger og med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 12, jf. §§ 1 og 3, gir Fylkesmannen tillatelse til felling av en (1) kongeørn i deler av Sør-Trøndelag. Vilkår for tillatelsen er gitt i dette brev.

Følgende vilkår gjelder for fellingsstillatelsen

1. Alle som deltar i fellingsforsøket skal være kjent med vedtak og vilkår før fellingsforsøk iverksettes, samt de generelle gjeldende bestemmelser i rovviltforskriften og forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst.
2. Fellingsområdet er avgrenset til de deler av Rissa kommune som er øst for Rv 715 og nord for Rv 720.
3. Fellingsstillatelsen gjelder felling av én (1) kongeørn i tidsrommet 25. juli til og med 5. august.
4. Tillatelsen gis til Rissa kommune. Rissa kommune er ansvarlig for å oppnevne et fellingslag, og utpeke en fellingsleder. Sammensetningen av fellingslaget skal meddeles Fylkesmannen i Sør-Trøndelag før

fellingsforsøk iverksettes. Fylkesmannen krever at deltakerne oppfyller kravene til og innehar lisens, jf. kravene i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst, av 22.3.2002 nr. 313, §§ 13 og 14. Deltakerne i fellingsforsøket skal ikke være dømt eller ilagt forelegg for brudd på naturmangfoldloven eller lov om jakt og fangst av vilt, av 29.5.1981 nr. 38, eller forskrifter hjemlet i disse.

5. Krav til våpen/ammunisjon: Hagle kan benyttes ved felling av kongeørn. Krav til rifleammunisjon jf. § 16 i forskrift om utøvelse av jakt og fangst (2002.03.22nr 0313): under jakt med rifle på kongeørn skal det brukes ammunisjon med ekspanderende prosjektil og anslagsenergien skal være minst 980 joule (100kgm) målt på 100 meters avstand, E100.
6. Felling kan bare skje når det er overveiende sannsynlig at det er skadegjørende individ som tas ut.
7. Felling og forsøk på felling i henhold til denne tillatelse gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35.
8. Felling eller forsøk på felling/ påskyting av kongeørn skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen på telefonnummer 900 65 298 og politiet. Dersom kongeørn skadeskytes, avgjør Fylkesmannen hvordan videre ettersøk skal gjennomføres. Generelt for ettersøk av kongeørn, gaupe, bjørn, jerv og ulv gjelder bestemmelsen i rovviltforskriften § 17.
9. Kongeørn felt i medhold av tillatelsen er Viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt vilt uten nærmere samtykke fra Miljødirektoratet. Frakt og oppbevaring av felt vilt avklares nærmere med Fylkesmannen tlf. 900 65 298.
10. Det settes av en økonomiskramme på inntil kr 50 000,- til utbetaling av kompensasjon til deltakere som deltar i fellingsforsøket jf. §§ 9 og 9a i rovviltforskriften. Inntil 15 000,- av rammen kan benyttes til å dekke direkte og dokumenterte utgifter jf. § 9. Søknad om dekning av utgifter i forbindelse med tillatelsen skal sendes Fylkesmannen via elektronisk søknadssenter, snarest etter tillatelsens utløp.
11. Fylkesmannen kan til enhver tid endre ett eller flere av vilkårene, eller inndra fellingstillatelsen.

Dersom kongeørn skadeskytes eller felles, skal det umiddelbart gis melding til vår vakttelefon tlf: 900 65 298.

Saksopplysninger

Dette vedtaket kan etter reglene i forvaltningsloven påklages, innen 3 uker etter at avgjørelsen er mottatt/ gjort tilgjengelig på www.miljøvedtak.no. En eventuell klage rettes til Miljødirektoratet, men sendes via fylkesmannen. Klagen skal nevne det vedtak som klagen gjelder og nevne den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og eventuelle opplysninger av betydning for saken bør nevnes.

Alle vedtak som angår felling av fredet rovvilt blir gjort tilgjengelig på www.miljøvedtak.no. De som ønsker å motta vedtak som angår felling av fredet rovvilt kan abonnere på vedtakene der og dermed få de tilsendt per e-post fortløpende. Abonnementet kan avgrenses til bestemte områder.

Med hilsen

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Kjell Vidar Seljevoll
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

1 vedlegg

Kopi:
adresseliste